

nem ellensúlyozza a három főcsoportba osztályozott és különböző válfajaiban is elejétől végig részletesen ismertetett betegségeket. Nyilván érezte ezt a tudós szerző is, mondván a 35. lapon: «Barátaim, nem mindenki fog önökhöz így beszélni, mint én tettem».

Ez a füzet tehát nem az a várva-várt, sokak által és régóta óhajtott nyomtatott lecke, melyet teljes megnyugvással adhatnánk minden 18 éves ifjú kezébe: mert leleplezéseivel vakít és megdöbbsent s annál kegyetlenebb, mert sokszor már későn érkezik. Egy okkal több, hogy a minél korábban kezdődő de fokozatos felvilágosítás mellett foglaljunk állást, mely az ifjú előtt — karöltve a külső s egészen soha el nem hárítható hírforrásokkal — inkább sejtelemszerűen tárja fel a veszélyek perspektíváját és az ifjú kedélyt a túlerős megrázkódattatástól a lehetőség szerint megkiméli.

Az a sok kitűnő eszme, tanács és az életből merített tapasztalat és példa, melyet Fournier felsorol, mindenképen igen becses anyag, mely itt-ott kissé enyhítve és jobban csoportosítva és főleg több pedagógiai tapintattól áthatva, bizonyára még jobban szolgálná a kitűzött célt, mert való igaz, hogy a legeredményesebb phrophylaxis az egyéni, a személyes, erre pedig nevelni, edzeni kell az ifjúságot.

Szeretném, ha minél több szülő, orvos és pedagógus olvasná el ezt a füzetet s ha egy rákövetkező eszmecsere alapján sikerülne a magyar átdolgozást az eredetinel különben megcsinálni.

*Kemény Ferencz.*

## VEGYESEK.

— A bécsi tanárgyűlés hivatalos méltatása. Az osztrák tanárok komoly munkásságát (l. e folyóirat 232—238. lap) igen érdemes színben tünteti fel az a körülmény, hogy rövid időre a tárgyalások befejezése után, április 16—18. közt, az osztrák kultuszminisztériumban, a miniszternek személyes elnöklésével beható szaktanácskozás folyt a középiskolai reformról, a melyben az összes főigazgatók is részt vettek. Dr. Hartel miniszter bevezetésében utalt arra, hogy a középiskolai oktatás terén ismét több kérdés lett időszerűvé, ilyenek főleg a jogosultság, a vizsgálatok gyakorlata és a testi nevelés. Mindezekről részben szenvedélyes viták folynak a tanárság körében és a tanügyi hatóság súlyt helyez arra, hogy a felügyelő közegeknek tapasztalatokon alapuló nézetével megismerkedjék.

A tárgyalások eredményei kérdés és felelet szerint ezek:

1. *Hogyan lehet a középiskolákban a tanításnak és a nevelésnek eredményeit fokozni?* Tekintettel a zsúfoltságra az első osz-

tályba való felvételi vizsgálat szigorúan a Rendtartás értelmében tartandó meg, de tekintettel az elemi iskola módszerére és céljára.

2. *Testi nevelés, óráközök, a tanórák elosztása a délelőttre és a délutánra, a karácsonyi és évközi szünidők áthelyezése.* Elfogadott elvek: az ifjúsági játékokat fejleszteni s e végből a játéktereket szaporítani, a tanárok és tanulók érdeklődését fokozni kell. A többi testgyakorlati nemeket is, főleg hygienikus szempontból kellő figyelemben kell részesíteni, de minden sportszerűséget és egyleteskedést távol kell tartani. Az óráközök kibővítésével az egyfolytában való délelőtti tanítás nem ütközik akadályokba. 3. *Hogyan és mennyiben engedélyezhető a reáliskolát végzett növendékeknek a tud. egyetemekre való átlépés?* A hétosztályú reáliskola nyolcosztályúvá fejlesztendő és mindkét teljes középiskolának főiskolákra való jogosításai tanulmányok szerint szabályozandók. Addig is a fenálló pótló vizsgát könnyíteni kell. — 4. *Középiskolai vizsgák.* Az időszaki értesítőket negyedévi kimutatások váltsák fel. A vizsgálati kikérésre kevesebb időt kell fordítani, mert a tanuló megítélése a tanár dolga. Behatóan foglalkoztak az érettségi vizsgákkal és azokkal a módokkal, melyekkel a jelöltek túlságos félelmét el lehetne oszlatni; a miniszteri referens indítványára a vizsgálat ismétlésére elfogadták a félévi időközt. — 5. *Hogyan lehetne a főigazgatói adminisztrációt egyszerűsíteni, hogy a főigazgatók ellenőrző tevékenységének több idő és tér jusson?* kf.

— **Orvosok a pädagogia szolgálatában.** Megvallom, hogy mindig örül a lelkem, valahányszor az orvosok *komolyan* foglalkoznak az iskolának ügyeivel, mert őket már hivatásuknál fogva legmeghittebb munkatársaink közé számítom. A legőszintébb elismerésre tarthat számot e tekintetben az Országos Közegészségi Egyesület s főleg annak iskola-egészségügyi szakosztálya, melyből akárhány üdvös reform indult ki a közéletbe. Legutóbb, (május 11-én) Schuschny Henrik dr. tette szavá «a szülői értekezleteket az iskolában», hivatkozással egy már két év előtt tartott és az «Egészség» 1902. márciusi füzetében «Család és iskola» czímen megjelent előadására. Schuschnynak akkori indítványai, melyeket a szakosztály most magáévá tett, röviden a következők: 1. Évenként legalább 3 szülői értekeztet tartandó. 2. Hogy a szülőkkel az új intézményt megkedveltessük, kapcsoljuk össze hangversenynyel, szavalással stb. Tárgyalandó az iskola és a tanuló hygiénája is. A szülőknek felszólalásaira az előadónak reflektálnia kell. 3. Az előadás ne legyen túlságosan hosszú és fárasztó. 4. Azokat a szülőket, a kik az értekezletekre nem járnak el, a tanítók látogassák meg és igyekezzenek megnyerni az iskola céljaira. A beható eszmecserében a pädagogusok közül részt

vett Kemény Ferencz, a ki a szülői értekezleteket minden szórakoztató melléklet nélkül eredeti alakjukban és rendeltetésüknek szeretné fentartani és a mi viszonyaink között a szülőknek meglátogatását is problematikusnak tartja. Indítványára elhatározták, hogy esetleg karöltve a Magyar Pædagogiai Társasággal felterjesztést intéznek a közoktatásügyi miniszter úrhoz, hogy a szülői értekezleteknek erkölcsi támogatását és esetleg szabályozását provokálják. *h/f.*

— **Az érettségi vizsgálat kiegészítése.** A porosz közoktatási miniszter 1902 nov. 22-én elrendelte, hogy évenként kétszer, lehetősen hamar a téli és nyári félév megkezdése után, királyi biztos elnöklete alatt bizottságok üljenek össze a tankerületek székhelyén kiegészítő érettségi vizsgálatok tartása céljából. A főreáliskolai érettségi bizonyítvány megszerzése után a latin pótlásával reálgymnasiumi érettségi bizonyítványt, főreáliskolai és reálgymnasiumi éretts. biz. alapján a latinból és görögből tett kiegészítő vizsgálat után pedig gymnasiumi érettségi bizonyítványt lehet kapni. A főreáliskolai érettségit pótló vizsgálat tárgya: 1. írásbeli fordítás latinról németre; 2. a reálgymn. felső osztályában olvasott római írókból vett könnyebb helyek szóbeli fordítása. Gymnasiumi érettségi bizonyítványért 1. latinra és görögből való írásbeli fordítás; 2. Livius és Horatius egyszerű helyeinek, valamelyik könnyebb attikai prózairónak és Homerosnak a fordítása a vizsgálat tárgya. Vizsgálati szabályul ez alkalommal is az 1901. érettségi vizsgálati szabályzat érvényes, azzal a különbséggel, hogy az írásbeli vizsgálat alapján a szóbelitől sem elzárni, sem felmenteni nem lehet senkit. (*Monatsschrift für höhere Schulen* 1903. 3—4.) E reudeflettel a helyzet az, hogy meg van az egységes jogosítás: mehet mindenki érettségi bizonyítványára való tekintet nélkül az egyetem egyes karaira, de ha tanulmányai a latint, görögöt szükségessé teszik, akkor ennek pótlásáról bizonytságot kell tennie; a pótlás céljából rendezik az egyetemen az illető tanfolyamokat s most rendszeresítik az érettségi bizonyítvány kiegészítését külön vizsgálattal. Ezzel ugyanaz az állapot létesült Poroszországban, a mi nálunk jelenleg is megvan. Egyszersemind az is bebizonyult, hogy az egész «reform» egyetlen értékes vonását, az érettségi vizsgálatok kiegészítését, csak ilyen utólagos fofdozás alakjában tudták előhozni, pedig ha ezen kezdik a dolgot, akkor magok is, idegenek is egyszerre megértették volna a változás jelentőségét.

★

i.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszternek 1903. évi 22568. számú rendelete a középiskolai rajztanárok heti óraszámá és a ket-tős rajzórák kötelező volta tárgyában; valamennyi tanker. kir. főigazgatónak, a budapesti tanárképző intézet gyakorló főgymnazium igazgatójának és a fumei kormányzóságnak:

A Magyar Rajztanárok Országos Egyesülete azzal a kérelemmel

fordult hozzám, hogy a középiskolai rajztanárok kötelező heti óraszámát a többi tantárgy tanárainak óraszámával egyenlővé tétessék.

Bár az 1883. évi XXX. t. c. 32. §-a erre vonatkozó rendelkezésének alkalmoszerű és részleges megváltoztatását helyén valónak nem is találom, mégis méltányosnak tartom, hogy a középiskolák igazgatói oly esetekben, amikor a rajztanár nagyobb számú mértani rajzórát is ad, amennyiben lehetséges, őt csak heti 18 órára kötelezzék. Ezzel kapcsolatban felhívom a gimnáziumi igazgatók figyelmét, hogy a görögpótló rajzórának órarendi beosztásánál ügyeljenek arra, miszerint a két rajzóra ne külön-külön nyerjen elhelyezést, hanem azok — miként a reáliskolákban szokásban van — egymásután egyhuzamban tartassanak meg.

Erről a címet tudomás és további eljárás véget értesitem.

### Hivatalos nyugtázás.

A rendes tagok adományaiából befolyt: Kirehner Béla ujonnan megválasztott rendes tagtól Budapest 100 K alapítvány, Károly Gy. Hugó Budapest 10 K, Kemény Ferencz Budapest, ujonnan választott rendes tagtól 100 K alapítvány.

A kültagoktól 1898-ra: Baán István Diógyőr, Sziklay P. Gyula Sz.-Udvarhely, Heckinger István Pécs, Perjéssy László Szeged.

1899-re: Lucsits Jakab Ludas, Bruck Ferenc Ujvidék, Szloboda János N.-Teremia, Faragó Lajos Kaposvár, Braun Mór Sz.-Fehérvár.

1900-ra: Borköles János Klacsano, Áldori Bertalan D.-Szerdahely, Vende Ernő Lőcse, Máthé Géza N.-Szöllős, Himpfner Béla Budapest, Benkó Imre Nagykőrös.

1901-re: Sikolya Antal Legenye, Volosin Ágoston Ungvár, Juhász János Szerencs, Józsa Pál Kisujszállás, Lengyel Gábor Beregszász, Péter János Gyulafehérvár, Válek János Vác, Vende Ernő, Lőcse, Geleta János Kóka, Gáspár István Dinnyéshát.

1902-re: Heller János M.-Sziget, Ónody Gusztáv Erzsébetfalva, Szabó Adorján Kassa, Szerellemhegyi Tivadar Budapest, Lázár Lajos Galgóc, Marsits Rozina Temesvár, Dortsák Gyula Ungvár, Loidl Klementin Csány, Szentkirályi Zsigmond Budapest, Székely János Makó, Erdős Jakab Baja, Jeney Pál Kecskemét, Kapi Gyula Sopron, Wigand János Szegzárd, Ravasz Árpád, Sz.-Udvarhely, Csánki Gyula S.-Szent-György, Varga Dezső Sz.-Udvarhely, Chovancsák Dániel Trsztena, Werner Adolf Eger, Pollák János Szepeshely, Szukás Antal N.-Szent-Miklós, Mócs Szaniszló Pécs, Kacz Henrik L.-Szt.-Miklós, Gyöngyössy István Segesvár, Dömök Erzsébet N.-Ényed, Hodinka Ágost Sárospatak, Freund Bernát N.-Bitse, Fejes Áron Székely-Udvarhely, Jónás János Pozsony, Wehle Lucia Szolnok, Fazekas Sándor Debrecen, Draskóczy Gábor Huszt, Szelényi Károly Késmárk, Kurucz Vazul D.-Sz.-Márton, Máté Lajos Erzsébetváros, Nagy Lajos Nagyenyed, Molnár József Győr, Csajági Bernát B.-Kula, Csapó Antonia Pannonhalma, Pallós Alibert Kolozsvár, Szathmáry Sándor Kis-Kunhalas, Hegedüs Tamás Tisza-Keszi, Bründl Odón Sopron, Bihari Károly Vác, Szenes Adolf Nagybecskerek, Mészai Gyula B.-Füred, Baranyai Gyula Szeged, Deschenszky János Sz.-György, Schwetz Vilmos Balassagyarmat, Babka György Szielnice, Marosi Mihály Ór-Darna, Nagy Elemér Sz.-Udvarhely,